

Szerkesztősegi iroda:
Nagybeeskerek,
Zápolya-utca 1-ső szám,
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.
Kiadóhivatal:
Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybeeskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizeté-
sek és a lap szétküldésére vo-
natkozó felszólalások intézendők.
Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Előfizetési árak.
Egész évre — — — — 24 kor.
Félévre — — — — 12 .
Negyedévre — — — — 6 .
Egy hóra — — — — 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —
Hirdetések
a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknban.
Megjelenik
vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybeeskerek, 1908.

XXXVII. évfolyam 127. szám.

Szerda június 3.

A közegészségügyi szolgálat reformja.

(Két közlemény.)

Írta: dr. Fialowski Béla, kir. törvényszéki orvos.
Nagybeeskerek, június 3.

A közegészségügyről ezideig az 1876. XIV. törvénycikk intézkedései a mérvadók. Ezen törvénycikk megalkotása idején nagy haladás volt az akkori teljesen rendezetlen közegészségügyi állapotokkal szemben.

Ezen törvénycikknek azonban kezdettől fogva nagy hiányai voltak. Ezen hiányok a viszonyok változásával, a tudomány haladásával, a higiénie fejlődésével, a fertőző bajok lényege ismeretének elterjedésével mindinkább szembe ötlöttek s nem csoda, hogy minden oldalról tartathatnának jeleztetett az 1876. évi XIV. törvénycikk. Ily körülmények között a kormányok sem zárkozhattak el a korszerű követelések elől s már évek óta dolgoznak a közegészségügyi törvény megváltoztatásán.

Hosszu tanulmányozások, anketézések, és megvitatások után végre napvilágot látott az e téren megoldandó kérdések elseje: mert Andrassy Gyula gróf belügyminiszter mult kedden tette le a Ház „asztalára” a közegészségügy rendezéséről szóló 1876. évi XIV. törvénycikk II. rész I. fejezetének (közegészségügyi szolgálat a községeknél) módosításáról szóló törvényjavaslatot.

Ezen törvényjavaslat nagyon helyesen alapozó munkát végez, mert legalul kezdi meg az ügy rendezését, t. i. a községek egészségügyének rendezésénél. Főbb vonásokban ragaszkodik az 1876. XIV. t.-c. bevált s a köztudatba átment intézkedéseikhez s így a hatóságok s azok szakközvegeinek működési és hatáskörét szabatosan körülírja, intézkedik arról, hogy minden orvost tartó községben egészségügyi bizottság alakítandó, melynek véleménye az egészségügyet érintő ügyekben mindig kikérendő.

Fentartja a törvénytervezet a hatóságok autonómiáját abban is, hogy orvosok megválasztását reájuk bizza.

Egyébként az orvosok mikénti elhelyezése tekintetében fentartja az eddigi törvény elveit, t. i. hogy nagyobb községek 5000 lakoson felüliek (eddig 6000 lakoson felüliek) külön orvos tartására kötelezettek (községi orvos), míg kisebb községek csoportosítva együttesen tartanak orvost (körorvos). Az orvos tartozik a nép nyelvét érteni, amennyiben ezt nem érti, záros határidő alatt azt elsajátítani tartozik.

A föeltérés azonban abban nyilvánul, hogy a községi és körorvosok, kik közé a rendezett tanácsu városok orvosai is tartoznak, fizetése egységessé tétetett s a fizetést az orvos a székhelyéhez legközelebb eső állampénztártól kapja havi előleges részletekben. Ez az országbeli orvosok nagy részének régi vágyát elégíti ki, mert bizony igen sok helyütt az orvos a község vagy községektől járó fizetését oly rendetlenül s oly sok utánjárással kapta meg, hogy ezen változtatandó eddig is mar-

több törvényhatóság úgy intézkedett, hogy a megye hajtotta be az orvos fix fizetését és fizette ki rendszeresen az orvost.

Egy másik rendkívül üdvös és a közkívánalomnak megfelelő intézkedése a törvénynek, hogy külön orvosi nyugdíjalap fog a törvény életbe léptetése után létesíteni. Az orvosi nyugdíj rendszeresítése nagy haladás, mert ez főhiány volt nálunk, hogy az orvos, ki közhivatalnok, ki a közszolgálatnak nemcsak nappalait, hanem éjjelét is köteles szentelni s szolgálatát amugy is úgy testileg, mint szellemileg megerőltető és felelősségteljes, munkaképtelenségére, agg korára nincs ellátva. Az orvosi pálya a mai körülmények közt a megélhetést is alig biztosítja, így mindennapos az eset, hogy az orvos elhunytával hátramaradtjai a nyomornak, nélkülözésnek vannak kitéve.

Ilyen körülmények közt nagy haladás, hogy a közszolgálatban levő orvosok nyugdíjairól gondoskodás történik, elesik ezáltal önmagától, hogy a hatósági orvosok ezentul magánnyugdíjgyuletet tartanak fenn vagy annak más nyugdíjgyulettel való beolvasását szorgalmazzák.

A törvénytervezet szerint a községi és körorvosok alapfizetéseül 1600 korona van megállapítva, azonkívül 5 évenként 200 koronás korpótlékot kap, mely összesen 800 koronára emelkedhetik s így 20 évi szolgálat után a községi, vagy körorvos fizetése 2400 koronára emelkedhetik. Amennyiben ezen díjazás mellett nem vállalkoznék orvos az állás elfoglalására, úgy ezen fix fizetésen felül még 1200 koronáig terjedhető „helyi pótlék” adatnék a megválasztott orvosnak s ha még ez esetben sem volna orvos ott állandósítható, úgy mindezek felül még „rendkívüli segély” is utalványozható lesz az orvosnak. A fentiekbe n felsorolt készpénzfizetésen kívül minden községi vagy körorvosnak természetbeni lakás, vagy megfelelő lakáspénz jár, azonkívül hivatalos utazásaihoz fuvar, vagy fuvaratalány s végül külön teendők esetében fuvar és kilométer díj.

Végre rendeztetni fog a községi és körorvosok legkényesebb óhajuk is, t. i. a látogatási díj kérdése. Közismeretes, hogy a látogatási díjak a községekben, bár a törvény szerint ez az orvos és a községek közt a szabad egyezkedés tárgyát képeznek, rendszerint már a pályázati hirdetményben tétetnek ki. Hogy ezek pedig mily szegénytelenül alacsonyak, köztudomású, mert akárhány helyen nappal 40 fillér, éjjel 80 fillér az orvosi látogatás, betegvizsgálat és gyógykezelés együttes díja.

Ezen az állapoton is változtat a törvényjavaslat, amennyiben fenttartja ugyanazon intézkedést, hogy a látogatási díj az orvos és a község között szabad egyezkedés tárgya, azonban egyúttal kiköti azt is, hogy a nappali látogatási díj 1 koronánál alacsonyabb nem lehet, éjjel pedig a kétszerese.

A kulturegyesület ülése.

— (Saját tudósítónktól.) —

Nagybeeskerek, június 3.

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület igazgatósága tegnap délután fél 5 órakor dr. Vinczehidy Ernő m. főjegyző, igazgató elnöklésével ülést tartott. Az ülésnek több fontos tárgya volt, köztük a rabok oktatásának ország-szerte érdeklődést keltett ügye, amely a torontáli kulturegyesületből indult ki, továbbá a magyar nyelv tanításában érdemeket szerzett tanítók és tanítónők jutalmazása, a vizsgai jutalomkönyvek ügye s a közművelődési egyesületek országos kongresszusán való képviseltetés ügye.

Az ülésen jelen voltak: Jankó Ágoston alispán, alelnök, Somfai János titkár, Magyar Pál pápai kamarás plébános, Baaden Károly, Bányai Jakab, Fischer Mór, Jeszenszky Nándor, Mencer Lipót, dr. Klein Mór és Streitman Antal igazgatósági tagok.

Az igazgató jelentése.

Dr. Vinczehidy Ernő igazgató, miután megnyitja az ülést, jelentést tesz a május havi igazgatósági ülés óta történekről. Így jelenti, hogy május 16-ikán megtartotta az egyesület az első évben tervezett kulturestélyek utolsóját Zombolyán, amely egy erkölesileg, mint anyagiag szépen sikerült. Az egyesület részéről dr. Vertesy Gyula, a kitünő író és dr. Farkas Geiza tartottak értékes előadást s javaslatára az igazgatóság köszönetét és háliját fejezi ki nekik közreműködésükért. Jelenti továbbá, hogy Szalay József igazgató javaslatára az elnökség memorandumot nyújtott be a földmívelési miniszternek, hogy a nagybeeskereki Katinca-pusztá bérleténél magyarok telepítése vétessek figyelembe. Kérvényt intézett azonkívül az elnökség a kultuszminiszterhez, hogy adjon az egyesületnek államségélyt s erre nézve az egyesület kedvező biztatást is nyert. Az egyesület meghívására Guttenberg Pál, a kézi munkára nevelő országos egyesület igazgatója május 24-ikén előadást tartott a szlőjd-munkáról s jelenti egyben, hogy a vármegye alispánja, Jankó Ágoston ismert lelkes buzgóságával módot szerzett arra nézve, hogy Nagybeeskereken folyó évi augusztus hónapban szlőjd tanfolyam tartassék nem állami tanítók részére, amire a vármegye tetemes anyagi támogatást nyújt. (Éljenezés.) A tanfelügyelő az egyesület könyvpályázatának bíráló-bizottságába a maga részéről Rózsa Ferenc öteleki igazgató-tanítót küldte ki s a könyvbírálat már folyik is. Zichyfalván az ottani ismétlőtanfolyam záróvizsgája a közbejött akadályok folytán május 30-ikán volt szép eredménnyel. Jelenti végül, hogy az olvasóhelyiséget a nyári időre való tekintettel október elsejéig bezárták. Az olvasóhelyiséget 1907. október elsejétől folyó évi május 31-ikéig összesen 3294-en látogatták s az olvasóhelyiségben a látogatók a lapokon és folyóiratokon kívül 1196 kötet könyvet olvastak, míg a helyiségen kívül 721 kötet könyvet.

A rabok oktatása.

Az élénk helyesléssel fogadott igazgatói jelentés után az igazgató előadja, hogy az igazságügyminiszter engedélyezte a nagybeeskereki fogházban a rabok oktatását s ha ez itt beválik, országossá fogja azt tenni. Fölkéri Bányai Jakab igazgatósági tagot, hogy mint az eszme megpendítője, az oktatás megvalósítása dolgában tegyen javaslatot.

Bányai Jakab jelenti, hogy az igazgatóság megbízásából behatóan tanulmányozta az ügyet s összeköttetésbe lépett Konyovics György kir. ügyészszel, aki meleg lelkesedéssel pártolta az eszmet s nemes emberszeretetre valló szép fölterjesztésben támogatta az egyesület tervét az igazságügyminiszternél. Tanulmányai alapján azt a javaslatot teszi, hogy az egyesület heti 4 órán



Alapított 187

Ujdonságok a nyári időnyre:
napernyők, kalapvirágok, harisnyák, gyermektrikók, fürdő-
cikkék, gyermek batisztfekők. * Játékszerkiállítás.

358-15.15

ezelőtt Kokits A. F., divat- és rövidárúkereskedés „a pillangóhoz”.

BENŐ TESTVÉREK

NAGYBEESKEREK.



Telefon 201 sz.

Szalay Pál, Szemere Ferenc, Nagy Mátyás, Asztalos Imre és Pintye Gyura.

A törvényszék az esküdtek megesketése és a szokásos formalitások után Portscheller Péter vádlottat hallgatta ki, aki sirva és folytonos zokogástól megtört hangon mondja el tettének előzményeit. Feleségével rosszul élt. Elmondja, hogy felesége hanyag volt és a házat nem látta el kellőképpen, amiért több ízben megverte. Felesége ezt a nevelési módszert idővel persze megsokalta és férjét elhagyta, a szemben lakó anyjához költözött. A kölesönt pedig a maga részéről leghelyesebben úgy vélte visszaadni, ha férjének egy 4800 koronás váltóját, amelyen mint kezes szerepelt, többé el nem ismerve, kellemetlenséget szerez neki.

Portscheller Péter a váltóóvást 1907. szept. 19-én megkapva, feleségéhez ment át, azt karján fogta és erőszakkal akarta házába visszavonszolni, mire az udvaron levő anyósa és sógornéja Kaufmann Miklós szomszédjukat hívták segítségül.

A vádlott, mikor a belépő régi haragosát megpillantotta, azonnal elvesztette lelki egyensúlyát, reávetette magát és fellobbanó haragjában a nála levő forgópisztolyból többször rálőtt, majd pedig üldözőbe vette a menekülőt és ismételt rálöve, könnyebb sérüléseket ejtett rajta.

Ezekről azonban a mai tárgyaláson a vádlott mit sem akar tudni és zokogva elmondja, hogy ő attól a pillanattól fogva, amikor Kaufmann megpillantotta — nem emlékszik semmire és hogy csak akkor eszmélt fel, amikor édesanyja karjánál rázva, neki tettét elmondotta.

A terhelően valló és a bűnös megbüntetését kívánó sértett kihallgatása után dr. Fialowski Béla törvényszéki orvosszakértő terjedelmes előadásban leadott szakvéleménye következett. Dr. Fialowski Béla érdekes előadását azzal zárja, hogy a vádlotton ugyan elmebetegségnek nyoma sincsen, de korlátozottságából eredő indulatos, haragra lobbanó, labilis kedélye megengedi azt a feltevést, hogy öntudatlanul cselekedett. Ami azonban az öntudatlan állapot időtartamát illeti, az semmi esetre sem lehetett oly hosszú, amint azt a vádlott elhitetni szeretné.

Dr. Fialowski Béla szakvéleménye után a tanúk kihallgatása következett, ami még délután is folyik.

Ítélet csak este várható.

Holnap Putity Mladen melencei lakos halálát okozó testi sértés miatt kerül a vádlottak padjára.

§ Rabló pincér. Franczen Péter nagybecskereki születésű pincért, aki a rablás büntetésével vádolva került tegnap az esküdtszék elé, a kir. törvényszék lopás miatt 8 havi fegyházra ítélte el. A rablásra emelt vádat elajtották. Az ítélet jogerős.

TÁVIRATOK.

Országgyűlés.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, június 3. (A „Torontál” eredeti távirata.) A mai ülésen általános-ságban is letárgyalták s megszavazták a büntető novellát, néhány módosítással, a melyet részben a kormány akceptált, részben az igazságügyminiszter tett.

Az ülésen Justh Gyula elnökölt s a kormány részéről Wekerle Sándor, Günther Antal és Darányi Ignác volt jelen. A képviselők közül alig néhányan jelentek meg.

Az elnöki előterjesztések után nyomban folytatták a büntető novella tárgyalását a részleteknél.

A második szakasznál Nagy György tett módosítást, ami fölött azonban nem lehetett szavazni, mert a Ház nem volt határozatképes.

Amíg a honatyákat megfelelő számban összegyűjtötték, szünet volt, azután pedig elvetették Nagy György módosítását.

Az 51-ik szakaszig jóformán vita nélkül ment a tárgyalás, míg ennél a szakasznál maga Günther Antal igazságügyminiszter adott be módosítást, hogy a család kísértete is büntetessék.

Kelemen Samu és Buza a Barna helyeslik a módosítást s a Ház hozzá is járul.

A többi szakaszokat is ugyaszólván vita nélkül elintézik s ezzel a javaslatot részleteiben is megszavazzák.

A holnapi ülés napirendjének megállapítása után Bozóky Árpád azért interpellált, hogy a szófiai magyar-osztrák

konzul az ott lakó magyarokat a császári jubileumon való részvételre presszionálja. Az interpellációt kiadták az illetékes miniszternek s ezzel az ülés véget ért.

A király gyöngékedik.

Budapest, június 3. (A „Torontál” eredeti táv.) Bécsi jelentések szerint a király ismét gyöngékedik. Állapota ugyan semmi aggodalomra nem ad okot, orvosai azonban a leggondosabb óvatosságot írják elő. Ezért az idén a király az urnapi körmeneten sem vesz részt.

A horvát bán Budapesten.

Budapest, június 3. (A „Torontál” eredeti távirata.) Rauch Pál báró horvát bán ma Budapestre érkezett s behatóan tanácskozott Wekerle Sándor miniszterelnökkel. Hir szerint a tanácskozás a horvát sajtó megrendszabályozásáról volt szó.

A nemzetiségek és a választói jog.

Budapest, június 3. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint politikai körökben beszélnek, a nemzetiségi képviselők erős szervezkedésre készülnek az általános választói jogról szóló javaslat ellen, mert az ő tudomásuk szerint a szavazati jog a magyar íráshoz és olvasáshoz lesz kötve.

Paraszt-kongresszus.

Budapest, június 3. (A „Torontál” eredeti távirata.) Az Achim András vezette alatt álló parasztpárt pünkösdkor Békéscsabán országos kongresszust tart, a melyen a földmivelők érdekeiért szállnak sikra, továbbá követelni fogják az általános titkos közvetlen választói jogot és a teljesen ingyenes népoktatást.

Az angol hajógyári sztrájk.

Budapest, június 3. (A „Torontál” eredeti távirata.) Glasgowból sürgőznik: Miután a Clyde hajógyarak munkásai szombatiig nem kezdtek meg a munkát, a munkaadók szövetsége közölte a szakszervezetekkel, hogy ha a munkások holnap nem állnak munkába, az északeleti partvidék mentén alkalmazott összes munkások ki fognak zárni. New-Castleből szakszervezeti tagok elutaztak azzal a céllal, hogy a Clyde-munkásokat a munka megkezdésére rábírják.

Az osztrák diáksztrájk.

Budapest, június 3. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Innsbruckból sürgőznik, az egyetem rektora ma végzést kapott a helytartóságtól, hogy az egyetem tovább is zárva marad, mert félt, hogy újabb tüntetésekre adnának okot az előadások.

Határidő-üzlet.

Budapest, június 3. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték: Buza (októberre 1908.) . . . 20.60 — — Rozs (októberre 1908.) . . . 17.70 — — Zab (októberre 1908.) . . . 14.46 — — Tengeri (júliusra) . . . 13.30 — — Tengeri (új) . . . 12.64 — —

Közgazdaság.

□ Temesmegyei gazdák Torontálban.

A Temesvármegyei Gazdasági Egyesület folyó hó 8-án (Pünkösdt hétfőjén) a Torontálmegyei Gazdasági Egyesület által Grabác községében rendezendő szarvasmarha- és lódíjazás megtekintésére kirándulást szervez, amiért is ezuton felszólítja az azon résztvenni óhajtokat, hogy szándékukat írásban legkésőbb folyó hó 6-áig az egyesületnél bejelentésük. Indulás folyó hó 8-án a temesvári-józsefvárosi pályaudvarról reggel 9 óra 25 perckor; Zsombolyáról Grabácra indulás kocsin. Az egyesület már intézkedett, hogy a kellő számú kocsik rendelkezésre álljanak. Visszatérés Zsombolyáról aznap este 7 óra 56 perckor, érkezés Temesvárra 8 óra 57 perckor. Megjegyezzük, hogyha legalább tíz kisgazda jelentkezik ezen kirándulásra, akkor azok fél III. osztályú vasuti jeggyel utazhatnak s akkor az oda-visszatárazási költségek 1 koronába, az ellátás 2 kor., összesen tehát az egész kirándulás 3 koronába fog kerülni.

Dr. Brájner Lajos távollétében a szerkesztésért felelős Somfai János.

Nyilttér.

(E rovat alatt közölttekért nem vállal felelősséget a szerk.)



Hársfalva gyógyfürdő.

Klimatikus gyógyhely.

(Vasúti állomás.) Posta és távirata. 230 méter magasságban a tenger színe fölött.

Fürdőidény: Május 1. — Szeptember 30.

Gyönyörű fekvés, ózondus levegő. — Hársfa- és fenyőerdők. — Kényelmes és olcsó ellátás. — Modern berendezés. — Hidegvíz-gyógyintézet — Sós és fenyő belégzőtermék. (Inhalatorium) — Savanyuvizes és vasas ásványvízfürdők. — Orvosi felügyelet alatt álló kitünő vendéglők.

Gyógyvize kitünő hatása:

tüdőbajok, malária (mocsárláz), gége-, hörg- és tüdőhurut, máj- és lépárganatok, hólyaghurut, specifikus a görvélves csontbántalmaknál. Mindenféle idegbántalmak, fejfájás, migraine, histeria, szédülés, nehéz légzés, hypochondria. Vértbajok, köszvény, görvélves, bujakór, delirium trem. potat. Női bajok, fehérfolyás, sápkór, havi zavaroknál.

Részletesebb felvilágosítással szívesen szolgál

a fürdőigazgatóság Hársfalva (Beregmegeye).

GOLDBERGER A.V.

HIRDETÉSI IRODA

BUDAPEST, IV., „RÖSER BAZÁR”-B

(KÁROLY-KÖRUT 22.)

HELYEZTETETT AT.

507-53

4539/1908 tkvi sz.

529-1.1

Árverési hirdetmény és árverési feltételek.

A nagybecskereki kir. törvényszék, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy a Nagybecskereki Népbank R.-t. nagybecskereki bejelentett cég végrehajthatónak kisk. Czveity Zsiva, kisk. Czveity Lyubomir, kisk. Czveity Ruzsicsa és kisk. Czveity Vidoszáva nagybecskereki lakosok végrehajtást szünetdők elleni 220 kor. tökekövetelés és járulékaik iránti ügyében az árverést elrendelte.

Ennek folytán a nagybecskereki kir. törvényszék területén levő Nagybecskerek községi 313. sz. tkjvben A. I. 2. sorsz., 574—575—a/1. hrsz. a. foglalt 132 □-öl területű beltelek és a rajta levő 342. sz. házat 1881: LX. t.-c. 156. §-ának c) pontja alapján egészben, tehát a végrehajtáson kívül álló Czveity Gyóka, kisk. Czveity Mladen, Lyubicza, Nikola és Veja jutaléka is 1152 kor. kikiáltási árban 1908. évi június hó 23-ik (huszonharmadik) napjának d. e. 10 órájkor ezen kir. törvényszék tkvi helyiségében megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni:

1. Ha a megállapított kikiáltási áron felül ígérletet senki sem tenne, az árverésre kitűzött birtok szükség esetén a kikiáltási áron alul is el lesz adandó.

2. Árverezni kívánók tartoznak az ingatlan kikiáltási árának 10%-át, vagyis 115 kor. 20 fill. készpénzben, vagy az 1881. évi nov. hó 1-én 3333. sz. a. kelt m. kir. ig. min. rendelet 8. §-ában jelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881: LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

3. Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. törvényszék tkvi irattárában és Nagybecskerek városi tanácsnál megtekinthetők.

Nagybecskerek, a kir. törvényszék, mint tkvi hatóságnál 1908. évi május 1. napján.

Szabó,
kir. törvényszéki bírós.

